Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

NYHAVN

HISTORISK-TOPOGRAPHISK BESKREVEN

VED

O. C. NIELSEN,

CASSERER, TOPOGRAPH.

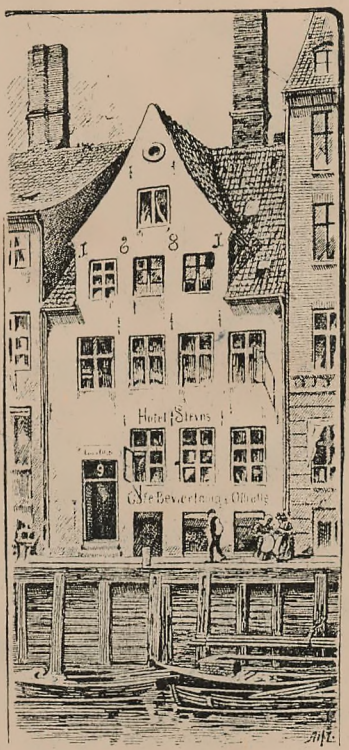

ARNOLD BUSCK

KJØBENHAVN

1923.

NYHAVN

HISTORISK-TOPOGRAPHISK BESKREVEN

VED

O. C. NIELSEN,

CASSERER, TOPOGRAPH.

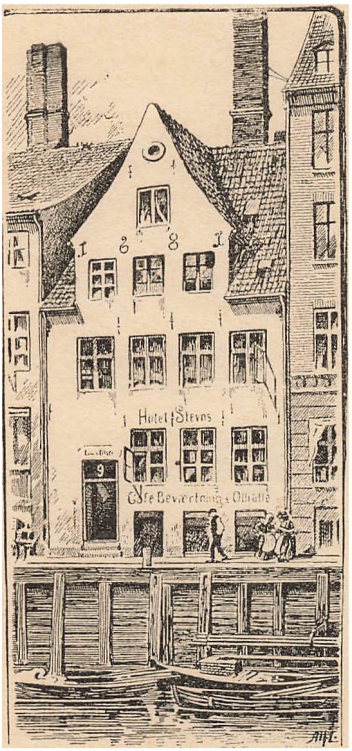

ARNOLD BUSCK

KJØBENHAVN

1923.

NYHAVN

Hvad først selve Kanalen angaar, var denne allerede projecteret i 1669, da U. F. Gyldenløve fik Skøde paa den Grund, hvor Charlottenborg staar. Den 28de December 1670 fik Henrik Bjelke, Cort Adeler og Oberst Niels Rosenkrantz kongelig Befaling om at overveje, hvorledes Kanalen kunde indhegnes paa begge Sider og ved Torvet, og hvorledes Gaderne paa begge Sider af den kunde brolægges og vedligeholdes, da Kongen næste Aar vilde lade Havnen op til Torvet udføre.

Den kgl. Befaling „Om Gravning af Nyhavn" lyder saaledes:

„Christian den Femte.
„Wor naade tilforn.
„Efftersom vi allernaadigst tillsinds er, till jndvaanerne
„her i voris residentz stad Kiøbenhafn deris nytte och
„gafn den forordnede hafn till det nye torfue udi till-
„stundende aar 1671 at lade forferdige, da er voris etc.,
„att j voris obristl. och jngenieur van Osten til eder
„tager och des beschaffenhed, med alt huis dertill
„requireris, och huor sligt kand tagis, med flid be-
„trachter och offuerveijer, och dereffter med præsident,
„borgemestere och raad sammesteds at conferere, an-
„langende paa huad maade bemelte canal paa begge
„sider och ved torffuet kand indhegnis och befestiges

„sampt gaderne broeleggis och underholdis; item om „det aff byen eller af de grunde, som ligger nest „canalen, skall bekostis. Och om huis j udi saa maade „giørendis och forrettendis vorder, haffuer j os eders „allerunderdanigste relation till videre voris allernaa- „digste resolution med forderligste at giffue. etc.
„ Hafniæ, 28. decembris 1670.

Kanalens Udgravning blev paabegyndt, men ikke fuldført i 1671, thi 6te September befalede Kongen, at da han „udi tilkommende sommer" vilde lade Kanalen indskære, skulde de, der havde Pladser ud til denne, lade disse indpæle inden 6 Uger.

Den kgl. Befaling „Om Indpæling af Grundene ud til Nyhavn" har følgende Ordlyd:

„Christian den Femte.
„giøre alle vitterligt, at efftersom vij til indbyggernis „her etc. deres gaufn og beste saa og til trafiqvens „desto bædre beqvemmelighed allernaadigst hafver for „got andseet at lade en canal paa det store Kongetorf „her sammestedz udi tilkommende sommer indskiere, „da biude vij hermed og befale alle og enhver, der „platzer haffver, som paa samme canal strecher, at „de verer tiltencht, en hver inden sex ugers forløb „effter denne voris forordnings datum for sin platz „pæll og forverch at skaffe, med mindre de deris plat- „zer til andre vill haffve forbrudt, som canalen paa „de stæder, som dennem vedkommer, j deris stæd med „slig nødvendighed ville forsiune. Og paa det herom „fornøden effterretning kunde hafvis, da skal en hver, „som de derpaa løbende platzer eyer, inden fornefnte „6 ugers udgang sig for voris commercie collegio and- „gifve og forklare, om og hvor megit hand indpæle „vil og kand; og hvilche platzer da af eyermanden

„frastaais, ville vij hafve oss forbeholden, til andre „med ofvenskrefne vilchor at offverlade. Ellers skal „en hver, som paaløb paa stranden haffver, hermed „allernaadigst være tillat, fra sin platz af at indpæle, „saa meget hand vil, ud til dybet, dog at han sig jlige- „maade inden forsagte termin forklarer, paa det, om „hand sig iche her til skulle ville resolvere, samme „grund da til andre j tijde kunde forundis, som den „indpæle vilde.

„Hvoreffter alle etc.

„ Hafniæ, d. 6. septembris anno 1671.

Det første Spadestik til Nyhavn blev gjort den 6te September 1671, men i den følgende Tid maa Udgravningsarbejdet være gaaet meget langsomt, thi endnu den 20de Juni 1673 skrev Kongen, at han i denne Sommer vilde lade „dend begynte canal continuere", hvorfor de, der havde Pladser ud til denne, strax skulde lade disse indpæle.

I den kgl. Forordning „Om Indpæling og Bebyggelse af Grundene ved Nyhavn" hedder det:

„Christian den Femte.

„giøre alle witterligt, at efftersom wj allernaadigst for „got hafuer eragtet, dend begynte canal paa Konge- „torfuit her etc. endnu denne sommer at lade con- „tinuere, thj biude wj her med och befale alle och en „huer, der pladzer hafuer, som paa bemelte canal „strecker, at de wærer tiltencht, effter forige her om „den 6. septembris anno 1671 udgifne forordnings „formelding, strax och wden lengre ophold, enhuer „for sin platz pæl och forwerch at skaffe. Huor imod „wj igien til de vedkommende allernaadigst vil hafue „henstillet, deris platzer effter magelighed och leijlig- „hed at opbygge, naar de dennem helles inden 20 aars

„forløb i det lengste, under deris forbrydelse, med
„tilbørlig och behørig biugning forsiuner.
„Huoreffter etc. Gifvit etc.
„ Hafniæ, d. 20. junij 1673.

Da Arbejdet med Kanalen imidlertid ikke gik saa hurtig fra Haanden, som ønskeligt var, befalede Kongen, den 13de September 1673, Magistraten at tilholde Kæmneren strax at lade Arbejdet gøre og lade Ejerne give de dertil anvendte Tømmermænd deres behørige Dagløn.

Den kgl. Befaling, stilet til „Præsident, borgemestere oc raad i Kiøbenhafn," Om Fremskyndelse af Arbejdet med Indpælingen af „Grundene ved Nyhavn", er saalydende:

„Christian den Femte.
„Wor naade tilforn.
„Efftersom vj kommer udj erfaring, at forpælingen
„udj canalen ved Kongetorfvet her udj staden icke
„hafuer saa hastig fremgang, som fornødenhed ud-
„krefuer, heldst fordj at de vedkommende icke tager
„saa mange tømmermend, som dertil vel behøfvis, da
„er voris etc., at j strax tilholder byens kiemnere, til-
„børlig indseende at hafve, at samme forpæhling uden
„lengere ophold scheer, och til samme arbeid forskaf-
„fer saa mange tømmermend, som fornøden giøris,
„huilche af de vedkommende, som de arbeider for,
„behørig dagløn schal gifvis. Dermed etc.
„ Hafniæ, d. 13. septembris anno 1673.

Den, der forestod Kanalens Udgravning, var førnævnte Niels Rosenkrantz, om hvem det, i den over ham udgivne Ligprædiken, hedder, „at han udførte Canalen 1673 med manges Forundring paa en ganske kort Tid."

Den 19de Oktober 1673 blev Vandet indledet i Kana-

len, hvis oprindelige Navn var „Gyldenløves Canal", men af Almuen almindelig kaldtes „Den ny Havn", og denne Benævnelse er saa i Tidens Løb, skrevet i eet Ord, „Nyhavn", gaaet over til at blive det officielle.

Fra Oktober 1673 hedder det i Bordings Danske Mercurius:

„Det ny begyndte Verk og vide Grøftes Rende,
„som gaar til Kongens Torv, er kommen nu til Ende,
„selv og Hans Majestæt tilstede var saa nær,
„at se det salte Vand sig først indtrænge der.

Da Arbejdet nu endelig var udført, havde man ingen Penge; Gyldenløve lovede imidlertid at forstrække med 2000 Rigsdaler, for hvilke han ønskede Betalingen udlagt i Last-, Havne- og Vinterlejepenge af Skibe, der laa i Kanalen, men disse Indtægter tilkom Stadens Kasse fra gammel Tid af, saa dem kunde han ikke faa. Gyldenløve udbetalte ogsaa først Pengene i 1675, og har vel da paa anden Maade faaet Sikkerhed.

Den 8de Januar 1674 tilskrev Kongen „Cammer collegio" angaaende Udgifterne til Kanalen:

„Christian den Femte.
„Wor synderlig gunst tilforn.
„Efftersom wj fornehmer, at omkostningerne paa den „nye canal her udj staden saa høyt schal opløbe, at „der endnu schal restere 2125 Rdl. 1 Mk. 7 sk., da „hafuer j af huiss arf, som oss effter afgangne Peder „Jensen renteskrifuer kand tilkomme, først oc forud „at annamme bemelte 2125 Rdl. 1 Mk. 7 sk. oc voris „commerce collegio imod qvitering at tilstille, som „dennem siden til forskrefne brugs afbetalling hafuer „at anvende.
„Dermed etc.
„ Hafniæ, d. 8. januarij anno 1674.

Den 26de Marts 1674 skrev Kongen til Stadtholder Gyldenløve „Om Bekostningen af Udgifterne til Kanalen“:

„Christian den Femte.
„Wor synderlig gunst oc bevaagenhed, tilforn.
„Wiid, at efftersom du dig allerunderdanigst erbyder,
„som vj aff voris commendant her i staden oss elsche-
„lige gen. major Rosenkrantz hans beretning erfahrer,
„de tu tusinde rixdlr, som til dend nye canals for-
„ferdigelse ved Kongetorfvet her i staden endnu
„resterer, at vil forskyde, saa ere vj allernaadigst til-
„freds, at du samme forschud giører. Mens som vj
„anlangende de begierte lasthaune eller winterleye-
„penge ved samme canal forefaldende, som voris rigs
„canceller grefven af Griffenfeld oss allerunderdanigst
„hafde formeent dig der imod at kunde følge, nu
„kommer i erfaring, at det dermed den beskaffenhed
„hafuer, at nemlig desslige last oc vinterhafne penge
„paa toldboden her for staden betales oc denne voris
„kongelige residentz stad Kiøbenhafn oc dens magi-
„strat til sær udgiffter fra arilds tid, saauelsom oc udj
„woris seeniste udgangne toldordinance allernaadigst
„hafuer værit oc er tillagt oc der ofuer betagen, saa
„ville vj hermed allernaadigst hafue beuilget, at du
„din betalling for de ofvenbemelte tu tusinde rixdlr,
„som du i saa maade forskiudendis vorder, igien maa
„søge udj een eller anden voris middel, som foruden
„nogen afgang i voris ordinarie intrader kunde findis,
„huor af du din fornøyelse for giorde forschud føye-
„ligst kunde bekomme.
„Dermed etc.
„ Hafniæ, d. 26. martij anno 1674.

Den 3die Marts 1675 tilskrev Kongen Commerce collegio angaaende de af Gyldenløve tilbudte 2000 Rigsdaler:

„Christian den Femte.
„Wor synderlig gunst tilforn.
„Efftersom oss elschelige h. Vlrich Frederich Gül-
„denløwe, woris stadtholder oc general i wort rige
„Norge, sig allerunderdanigst hafuer erbudet, de 2000
„rixdlr., som til den ny canals forferdigelse ved Konge-
„torfvet her etc. endnu schal restere, at forschiude,
„da er woris etc. at j samme 2000 rixdlr. annammer
„oc hannem derfor tilbørlig qviterer, som j saa igien
„til dennem, som nogit for arbeide wed canalen eller
„i andre maader med rette kand hafue at fordre,
„hafuer at anwende oc betalle oc siden ved rigtig
„regnskab paa behørige steder at forklare.
„Dermed etc.
„ Hafniæ, d. 3. martij anno 1675.

Den 24de December 1679 fik en Commission bestaaende af Holger Wind, Niels Juel, Otto Scheel, Peder Reessen, Hans Nanssen og Peder Bladt kgl. Befaling om at fremkomme med deres Betænkning i Anledning af et indgivet Forslag til den ny Kanals Reparation og Vedligeholdelse. Dens Bolværk var nemlig gjort meget slet, uagtet Magistraten og Rosenkrantz ofte nok havde erindret om at forfærdige det af stærkt Materiale og forsynet med stærke Hamre, Bolte og Pæle. Beboerne paastod derimod, at Grunden til Bolværkets Ødelæggelse var, at alt Stadens Brænde lossedes der, og at det var Magistratens Pligt at vedligeholde det for Accisen.

Det kongelige Brev lyder saaledes:

„Christian den Femte.
„Wor synderlig gunst tilforn.
„Wi tilsckiche eder her hos copie af et til os aller-
„underdanigste indkommen forslag anlangende dend
„nye canal her j etc. dends nødvendige reparation og

„vedligeholdelse, hvis beskaffenhed j deraf videre kand „see og fornemme. Og er voris etc. at j samme „forslag strax efterseer og med flid ofverveyer, hvor- „ledis saadant best kand skee, og os saa derom ud- „førligen eders allerunderdanigste betenchende til „videre voris allernaadigste resolution med allerfor- „derligste tilstiller.

„Dermed etc.

„ Hafniæ, d. 24. decembris 1679.

Den 6te Juni 1680 fik Præsident, borgemestere og raad Befaling om at tilholde alle dem, som havde Huse og Gaarde ved Kanalen, hver for sit Fortov, at lade Havnen reparere, hvis de ikke vilde have deres Pladser forbrudt.

Denne kgl. Befaling „Om den ny Canals Istandsættelse" har følgende Ordlyd:

„Christian den Femte.

„Wor naade tilforn.

„Woris etc. er, at j alvorligen og strengeligen advarer „og tilholder alle og enhver, som huuse og gaarde „ved dend nye canal herudj voris etc. eyer og besid- „der, at de vforbigiengeligen tiltencht er, een hver „for sit fortoug og forsvarligen at lade reparere hauf- „nen, hvor dend brystfeldig findis, og det inden nu „førstkommende Michelsdag. Saa frembt de herudj „findis forsømmelig, iche vil hafve deris pladzer for- „brudt. Hvis nogen anden siden de af os til bemelte „canal at besigtige allernaadigst forordnede commis- „sarier, schulle befindis, dend at lade reparere og „ved lige holde, kand det stande en hver frit for, til „dennem sin regress at hafve.

„Dermed etc.

„ Hafniæ, d. 6. iunij 1680.

Det var selvfølgelig en stor Fordel at have Bolværk ud til en Havn, og Bolværkerne skulde Ejerne derfor ogsaa holde vedlige, da de jo havde Indtægt deraf. Det var imidlertid smaat bevendt med de Reparationer, som Husejerne fra Tid til anden lod foretage, men paa den Maade gik det alligevel i de mange Aar, indtil A/S Nyhavn fra omkring 1899 købte Bolværkerne paa enkelte Strækninger nær, og var i Besiddelse af disse indtil den 6te April 1914, da Aktieselskabet ved thinglæst Skøde overdrog til Kjøbenhavns Havnevæsen samtlige de Aktieselskabet tilhørende Bolværker paa begge Sider af Nyhavn.

Nyhavns Kanal er ca. 1300 Fod lang,
9 til 14 Fod dyb,
90 „ 100 Fod bred,
og ca. 32000 Kvadrat Alen.

Over Kanalen fører den i 1874/75 opførte Bro mellem Holbergsgade og Toldbodgade.

I gamle Dage laa der ved Kongens Nytorv ved Kanalens Ende nogle Sandkister, som just ikke var til nogen Pryd for Omgivelserne, men i mangfoldige Aar gav Stedet et særegent Præg ved det Liv og Røre, som udfoldedes her omkring. Omsider maatte de dog gaa samme Vej, som de øvrige Sandkister og Slamkister rundt om ved Havnen og Slotsholmskanalen.

Her for Hovedet af Nyhavn vil mange endnu mindes „Bethelskibet", en gammel Skude af Træ, og som laa paa tværs af Kanalen. Efter foretagne Omforandringer blev Skibet den 21de Oktober 1879 taget i Brug af „Kjøbenhavns Forening for Mission blandt Søfolk" til Afholdelse af ugentlige Missionsmøder, og nævnte Forening var Ejer af Bethelskibet fra 1ste Januar 1902, da det gamle „Bethelskib" en Dag i 1906, efter i 24 Aar at have været fortøjet ved Nyhavns Bolværk, førtes ud af

Havnen, medens der fra Sømandshjemmets nylig opførte Bygning i Nr. 24 kippedes med Flaget for den gamle Sejler, indlededes et nyt Afsnit i Sømandsmissionens Gerning i Kjøbenhavn.

I de følgende Aar blev Terrænet her op mod Kongens Nytorv reguleret og fik sluttelig sit nuværende Udseende.

Den betydeligste Bygning i Kvarteret omkring Nyhavn er Charlottenborg. Paa Grunden, af hvilken en Del havde tilhørt Ulrik Kristian Gyldenløve, fik Ulrik Frederik Gyldenløve Skøde af Kongen den 22de Marts 1669; den sagdes da „at strække sig fra det Sted ved Kvæsthuset (Sejlhuset), hvor Slagterboderne staar, til Hjørnet af Gaden langs den projecterede Canal og fra Torvet ud mod Stranden indtil Dybet". Sejlhuset, en 3 Stokværk høj Bygning med en skæv Gavl, var opført 1579 for den østlige Ende af den lange Reberbane paa Bremerholm. Den har i sin Tid raget højt op over Byens andre Bygninger, og ses paa de fleste Prospecter af Byen paa Christian den Fjerdes Tid. Da Gyldenløves Gaard, Charlottenborg, blev opført, blev et Stykke af Sejlhuset nedbrudt. Under de svenskes Belejring af Kjøbenhavn i 1659 og senere hen brugtes Sejlhuset som Kvæsthus og i første slesvigske Krig blev Reberbanen, der stod i hele sin Længde, saa længe Flaaden havde hjemme paa Bremerholm, benyttet som Internat for de tyske Fanger.

Greve Gyldenløve, der 1670 af Kongen fik Kalø i Foræring, men ikke kunde finde sig tilfreds i denne Afkrog, nedbrød det gamle Slot og benyttede Materialerne til sin Bygning kaldet „Gyldenløves Palais", og den 29de September 1671 fritog Kongen ham for Grundskat og andre Paalæg af den Bygning, han agtede at lade opbygge. Aaret efter blev Grundstenen lagt.

I Bordings Danske Mercurius for Marts 1672 skrives:

„Paa Kongens store Torv Hr. Gyldenløve figer,
„at faa sin Bygning op før Sommeren afviger,
„har og den Ære nydt, som sker ej hver gemen,
„at Kongen dertil selv har sat den første Sten,
„den ædle Prins Georg og sin Sten dertil lagde,
„de store Kongens Mænd og hjulpe til og sagde,
„gid Ejermanden her i Glæde, Fred og Ro,
„vel mangen Dag og Aar lyksaligen maa bo.

I November 1673 klages sammesteds over, at Gyldenløve var i Norge:

„Hans herlige Palads, hvis Bygning skulde fremmes,
„ved hans Nærværelse, desmidlertid forglemmes.

Grunden til, at det gik langsomt med Bygningen, var dog Mangel paa Haandværkere. Den 16de Juli 1672 havde Kongen befalet Magistraten at skaffe Bygmesteren Evert Jansen 10 til 12 af de dygtigste Murersvende, som uden vidtløftigt Ophold og for billig Betaling kunde udføre Kongens saavel som Gyldenløves Arbejde. Aarsagen til Forsinkelsen laa vistnok ogsaa i Uvilje mod de af Gyldenløve indkaldte fremmede Haandværkere. Saaledes klagede Didrik Cornelius van Ysendich i Januar 1678 over, at han for 5½ Aar siden var forskreven af Gyldenløve, for at tømre og arbejde paa dennes Hus paa kgl. Majestæts Torv. Krigen forhindrede hans Arbejde, og siden fik han kun lidt at gøre der, da Tømmer- og Snedkerlauget formente ham at arbejde. Tømmerlauget erklærede derpaa, „at denne Person, som var Katholik, og hverken havde anmeldt sig for Øvrigheden eller Lauget, ikke var anderledes kendt end at han i nogle Aar saa vel som andre Fuskere her i Hobetal rev de indfødte Brødet af Munden, og Gyldenløves Arbejde kunde ligesaa godt og billigt forrettes af Lauget."

Paa Forhusets Skorstene staar Aarstallet 1677 som Vidnesbyrd om, naar Bygningens Murværk var tilendebragt. Der kan gærne endnu være gaaet nogen Tid, inden Bygningen var færdig, men den 21de April 1683 havde Gyldenløve Kongefamilien til Gæst, hvilken han hædrede med Fyrværkeri.

I 1699 blev Gyldenløves Palais købt til Enkesæde for Dronning Charlotte Amalie, og efter hende fik det Navnet Charlottenborg.

Efter Dronningens Død arvede Prins Carl Slottet, og hans Gemalinde Prinsesse Sophie Hedevig døde her den 13de Marts 1735.

Nu stod Slottet ledigt, indtil Frederik den Femte som Kronprins tog Bolig her i nogle Aar, saalænge til Palæet i Kalleboderne var færdigt. Da det kgl. Hof kunde undvære Charlottenborg, indrømmede Frederik den Femte en Del Værelser der til Brug for det af ham oprettede Maler-, Billedhugger- og Bygningsakademi, ligesom det ogsaa tillodes nogle videnskabelige Selskaber at benytte nogle Værelser paa Slottet.

Efter Bybranden 1795 afbenyttedes Slottets Kældere i kort Tid til Arrestlokaler.

Til Charlottenborg hørte en stor Have, som i 1778 blev skænket Universitetet, for der at anlægge en ny botanisk Have.

I 1830 kom Kunstakademiet i Besiddelse af hele Bygningen, og i 1874 blev den botaniske Have bortflyttet.

I Slottets første Periode har det taget sig imponerende ud med den store Have, der rigelig var forsynet med Billedstøtter og klippede Træer, Pavillon, Orangehus og en gravet Kanal; her i dette prægtige Slot blev der holdt mange og store Fester.

Slottets Ydre er bevaret temmelig uforandret gennem Tiderne, men det har tabt meget af sin Skønhed mod

Havesiden ved Tilbygninger og Indsnævring af Pladsen.

Byens Side eller venstre Side følger den nordlige Side af Nyhavns Kanalen fra Kongens Nytorv til Havnen, og er anlagt omtrent samtidig med, at Kanalen er gravet.

Gaden, der løber langs den sydlige Side hører til Øster Kvarter og kaldes Nyhavns Charlottenborg Side eller højre Side. I forrige Tider var denne Gade meget smallere end nu til Dags, og bestod den Gang til der, hvor Bremerholm begyndte, af en Række smaa Huse af kun een Etages Højde og en Kvist. I disse Huse boede, efter at Slottet var gaaet over til at blive kongelig Ejendom, Betjentene, som hørte til Charlottenborg, og deres Enker. Senere blev disse Smaahuse af Rentekammeret bortlejet paa visse Aar til Stadens Indvaanere, som drev borgerlig Næring. Da omsider disse Huse blev brøstfældige, bortsolgtes de til Nedbrydning paa de Vilkaar, at Køberne skulde være forpligtet til at bygge nye i en indrykket Linie, og der blev derfor givet dem Gaardsplads af Charlottenborg Slotshave. Gaden, der før havde været saa smal, at 2 Vogne ikke kunde komme forbi hinanden, fik ved denne Lejlighed sin nuværende Bredde.

Der er vel ikke noget Parti af Stor-Kjøbenhavn, der er saa smuk som Nyhavn. Og smukkest er her ved Vintertid, naar Sneen har drysset sit hvide Sølv hen over Nyhavns Rønnernes røde Tage, medens de tjærede Skuder ligger og knirker mod Isen, der hurtigt binder Vandet i Nyhavnsløbet. Det er ofte de bredbougede hollandske Tjalke og Kuffer, der dominerer Farvandet og præger Nyhavn. Det er en Fryd at gaa om Bord i disse Hollændere. Pynteligt og rent er der allevegne, og „Skroget" er malet saa sirlig, som skulde Skuden ud paa sin første Tur. Her lever Skipperen og hans Familie hele deres Liv Aaret rundt, Huslejen er billig, og hvem kan vel i

Grunden bo smukkere end disse Mennesker; her er Liv og glade Dage, baade ved Dag og Aften, og den gamle Kjøbenhavner, han, der elsker Byen for Byens egen Skyld, han vandrer ned langs Nyhavn med Fryd i sit Sind.

Her mødes det gode gamle Kjøbenhavn med hele den brogede Verden, som ligger skjult derude bag det bølgende Hav.

Det mest iøjnefaldende ved Nyhavn er den Vrimmel af Cafeer, Restaurationer og mindre Hoteller, og der er ingen anden Gade i Kjøbenhavn, hvor Restaurationslivet tilnærmelsesvis florerer saa livligt som her, ja til Tider for livligt, saa at Lystigheden i de senere Aar ved Aftenstide i enkelte af Cafeerne har udartet til Optøjer og Slagsmaal af den alvorligste Art.

Jeg skal i denne Sammenhæng citere en gammel Politimesters Ord: „Jo mere man stænger Værtshusets Dør, jo tøjlesløsere morer Befolkningen sig og jo flere Ulykker sker der", og han hævder, at Udviklingen fra Absalons Tid til vore Dage godtgør, at det offentlige Beværtningssted, hvor alt skal foregaa for aabne Døre, hvor alle gensidig kontrollerer hverandre, og hvor Værten bærer Ansvaret, er den bedste Garanti mod Overdrivelser og Udskejelser.

Nyhavn er Sømandens Eldorado.

Landjordens Glæder vinker og blinker om Kap med Havnens og Sømærkernes Lanterner, og den vejrbidte Sømand vender Skraaen, spytter langsomt og synker velbehageligt ned i Knæene. Der gøres Afregning, Landgangsbroen lægges til og Storbyen indtages med Storm. De tjærede Drenge vandrer Arm i Arm ud paa Livet, indsugende med Begærlighed den sure, fortættede Luft fra Byens Morads og Slam, med alle Sanser paa vid Gab. Nu har de længe nok lyttet til Bølgeskvulpet paa Skibs-

skroget og slugt den saltvandsduftende Havbrise. Nu trænges der til en snævrere Horizont, til de smaa, lavloftede Stuer, til den kvælende Tobaksrøg og Stanken af Malurt og Rom og Vejen gaar til Nyhavn og Kvarterets berygtede Kipper.

Paa Havet er Skibsdækket Sømandens Hjem og den stjærnefunklende Himmel hans Stues uendeligt høje Loft, men paa Landjorden er han hjemløs, venneløs og sanseløs. Det furede Ansigt og de kobberforhudede Lunger skrumper sig ind ved Byatmosfæren. Man er paa gyngende Grund, et Par Pigebørn af den laveste Art udgør den nødvendige Ballast, og man slaar Anker i den første den bedste Nyhavns Kippe.

Naar Sømanden efter flere Maaneders Slid og Slæb sætter Foden paa kjøbenhavnsk Grund, saa er alt det, vi har at byde vore farende Svende, en Række skumle og beskidte Huler, der under Navn af Cafeer og Logishuse tager Havets Sønner i Favn. Nyhavn og Omegn burde snarest ryddes for de obscure Værtshuse, som ødelægger Kjøbenhavns mest maleriske Parti, og gør os til en Fabel for alle Søfarende.

Men Nyhavn har ogsaa sine pæne Restaurationer og Vinstuer, hvor der til enhver Tid hersker Ro og Orden, og af disse er den gamle Vinstue „Kahytten", i Nyhavn Nr. 1, vel nok den mest bekendte. Her har i mere end 100 Aar det rigtige Borgerskab nydt sine dampende Toddyer i de lange Vinteraftener, og her er der søgt ned i den kølige Skygge, naar Solen om Sommeren stod brændende hed ned over Kongens Nytorv. Foruden Borgerskabet har „Kahytten" gennem de mange Aar været Samlingsstedet for en Mængde Kunstnere af enhver Art, og alle blev de rystet sammen til een stor gemytlig Familie, som havde Øre for en god Historie og et Smil tilovers for en rigtig Kjøbenhavnervits.

For faa Aar siden blev Ejendommen, Nyhavn 1, købt af Generalagent Mogensen for de store amerikanske Dampskibsselskaber Cunard Anchor- og Nelson Line, og det er Meningen, at der paa denne Plads skal opføres et stort moderne Hus, som skal indrettes til Kontorer for nævnte Dampskibsselskaber. Naar denne Plan en Gang realiseres, maa „Kahytten" gaa ud af Sagaen med samt alle de muntre Minder, som knytter sig til det lille lavloftede Lokale, hvor man for en kort Stund glemte Livet og dets mange Fortrædeligheder.

Naar en gammel Sømand skal lægge op, kan det ikke nytte, man vil lægge ham i Aakirkeby eller et andet Sted inde i Landet. Han maa kunde høre Søen klukke og kigge paa en Mast fra sit Vindue. Det var aabenbart det, som den bekendte Grosserer og Skibsrheder Alfred Christensen tænkte paa, da han skænkede Ejendommen, Nyhavn 9, til et Sømandshjem for trætte Jordomsejlere. De gamle farende Svende faar det godt her, og de behøver kun at gaa fem lange Sømandsskridt, for at kunne sætte sig paa en Fortøjningspæl og spytte i Vandet. Den smukke Ejendom har forhen været et gammelt Handelshus.

Medens saa umaadelig meget forandredes, Voldene sløjfedes, Kvarterer blev raseret, nye voxede op, Gader forsvandt, nye fremstod, og hundredaarige Huse afløstes af moderne, himmelstræbende Kaserner, er Tiden og Udviklingen gaaet lempelig frem mod Nyhavns Kvarteret, og Gaden her langs Kanalen er en af de faa Gader i Kjøbenhavn, der har bevaret sit gammeldags Præg.

Der hviler over Nyhavns ærværdige gamle Huse en egen Hyggelighed, og ved den Omhu, der udvistes, for ogsaa at give disse jævne borgerlige Huse det kunstneriske Stempel, som man den Gang ansaa for smukkest, naturligst og rigtigst i Overensstemmelse med Byens almindelige Behov og Evne, har Bygningerne her en særlig

Værdi, som ikke maa undervurderes; de fortæller om svundne Tiders Sans for god Arkitektur, og det er netop det smukke og betagende ved saadanne gamle Huse, at skønt de er kønnere end mange af vor Tids nye moderne Kolosser, er der ikke ringeste Antydning til Praleri eller Forsøg paa at gøre sig bemærket, de vil blot have Lov til at blive liggende uforstyrret og uberørt af alt det nye, som Tiden og Udviklingen kan finde paa.

Meget Vand er løbet i Stranden siden hin fjærne Tid, da Nyhavns Kanal blev gravet, meget har forandret sig siden, baade Tiderne og Menneskene, men Kanalen og Gaden ligger uforandret den Dag i Dag i disse gamle, minderige Omgivelser, der ruger over deres Ejendommeligheder og Minder fra længst forsvundne Tider, og derfor ogsaa har saa svært ved at følge med og forstaa den nye Tids store og mærkelige Udvikling og Fremskridt.

Lad os ret være glade for alt det gamle omkring Nyhavn, og lad os sætte vor Lid til, at kommende Tider vil lære bedre og bedre at frede om, hvad der er bevaret i vor kære gamle By, den By, som vi alle elsker og er stolte af, men alligevel ikke altid har værnet om, som vi burde.

Fortid og Nutid mødes i skøn Forening i Nyhavns vidunderlige lille Verden, der er som en By for sig selv midt i Hovedstadens myldrende Vrimmel.